

A Dialógus Békecsoport a Margitszigeten, kb. 1982–83

„Amennyiben továbbra is kapcsolatban maradnak a Dialógus tagjaival…"

BÉKEHARC

Jelvényt viselni veszélyes. 1968–69-ben egy *I love Mao* vagy *Make Love Not War* feliratú kitűző, 1980 körül egy Solidarność-jelvény vörös posztó volt a rend titkos és egyenruhás szolgái számára. Ahogy 1984-ben a Dialógus Békecsoporté is – összekulcsolt kézben egy szál virág, piros-fehér-zöld színben. Ez tűrhetetlen, gondolta az MN 9680 sz. budapesti alakulatának operatív főtisztje január 24-én, délután fél hat körül a 12-es autóbuszon, amikor meglátta egy fiatalember kabátján. Katona János százados szolgálatba helyezte magát, igazoltatta a fiatalembert, felszólította a jelvény levételére, aki először méltatlankodott, majd ismételt felszólításra engedelmeskedett.[1]

A Dialógus-jelvényt egy bizonyos Tóth Péter viselte, aki akkor már hosszabb ideje az állambiztonsági szolgálat látókörében volt: a szombathelyi tanárképző hallgatójaként a Dialógus ottani csoportjának elindítói közé tartozott. Erre a szokásos módon jöttek rá, 1983 márciusában K-ellenőrzés során elcsíptek egy neki szóló levelet, aminek budapesti feladója a Dialógus aktivistája volt. A népművelés–magyar szakos hallgatóról már 1982-ben följegyezték, hogy *„túlzott érdeklődést tanúsít az erdélyi magyarság helyzete iránt"*, irodalmi műsort állított össze Hervay Gizella romániai költő halála alkalmából, s ezzel kapcsolatos cikket jelentetett meg a főiskola *Kilátó* című lapjában – ide szánták pesti ismerősével együtt a Dialógust bemutató írást is, ami azonban nem jelenhetett meg.

A fentiek alapján megállapítható, hogy Tóth Péter részéről várható a „Dialógus-csoport" létrehozására irányuló törekvés, amely egyesületi joggal való visszaélésre utal. Tevékenysége révén – beállítottsága ismeretében – a csoport kereteit felhasználva lehetősége nyílik ellenzéki, ellenséges, nacionalista nézeteinek terjesztésére, illetve környezetének ilyen irányba történő befolyásolására, ezért tevékenységének ellenőrzése és dokumentálása céljából

1 „Geller": ÁBTL, O-18826, 187. o. A Dialógus emblémáját az Erdély Miklós tanítványai alkotta Indigó-csoport tervezte.

h a t á r o z a t o t
hoztam „GELLER" fedőnéven bizalmas nyomozás bevezetésére és „Személyi Dosszié" nyitására.[2]

A határozatot Bődi Ferdinánd alezredes és Fukcius Lajos főhadnagy írta alá (mint majd az ügy összes, Szombathelyen keletkezett belügyes iratát), és Fodor Ottó ezredes, a Vas megyei rendőrfőkapitány állambiztonsági helyettese hagyta jóvá. Ahogy az ilyenkor lenni szokott, munkához láttak, de alaposan. 1983 márciusában elkészült a mindenre kiterjedő intézkedési terv. K-ellenőrzést vezettek be háromszáz napra Tóth Péter levelezésére, hozzáláttak kapcsolatainak felderítéséhez, ellenőrzésükhöz különböző BM-nyilvántartásokban. Ráállították – pontosabban rá és időközben megállapított társaira – a főiskolán és a városban ez ügyben mozgósítható hálózati személyeket: Szombathelyen legalább hét titkos megbízott szolgált információval: „Farkas Károly", „Gáspár", „Gerencsér", „Kálmán", „Kolos", „Sebestyén" és a kifejezetten emiatt reaktivált „Sirály", valamint hivatalos kapcsolatként Stipkovics Ferenc, a főiskola KISZ-titkárja és társadalmi kapcsolatként Gy. M.; a városon túlmutató szálak jelentkezésekor besegített a veszprémi „Karsai", a nagykanizsai „Sólyom" és az esztergomi „Sarkadi" fn. tmb. is. Folyamatosan érintkezésben álltak a BM illetékeseivel a Dialógussal kapcsolatos tapasztalatcsere, illetve bizonyos személyek fővárosi ellenőrzése miatt. Szintén folyamatos kapcsolatot tartottak a főiskola párt- és szakmai vezetésével, tájékoztatták a megyei párttitkárt, elkezdték abból a szempontból vizsgálni a célszemély környezetét, hogy kit lehetne esetleg még beszervezni mellé, környezettanulmányt készítettek róla (és az ügyben később előkerült fontosabb szereplőkről), fölmérték az írógéppel rendelkező hallgatók körét, hátha akad közöttük olyan, aki Dialógus-anyagokat sokszorosít.

A nyolcvanas évek elején elakadtak a leszerelési tárgyalások, kiújult a fegyverkezési verseny a két világrendszer között. A saját kormányaik politikáját is bíráló független nyugati békemozgalmak példájára elinduló kezdeményezések nemcsak a hivatalos magyar békemozgalom és a KISZ, hanem az államvédelem számára is kihívást jelentettek. Hiszen a békéért való civil aggodalom a hivatalosan elfogadott nézetek vitatásához, tagadásához, a kötelező állami és/vagy pártkontrollt kikerülő cselekedetekhez vezetett. Szervezetet alakítani, programot alkotni, eltérő nézeteket sokszorosítani, terjeszteni, jelvényt csináltatni – állambiztonsági szempontból mindez színtiszta ellenzéki tevékenység: megfigyelendő, akadályozandó, visszaszorítandó, megszakítandó.

Talán a *Másként zenélők* című fejezetben említett, John Lennon halálát követő budapesti menet volt az első jele annak az eseménysornak, ami aztán a Dialógus megalakulásához, felfutásához, terjeszkedéséhez, majd szétveréséhez vezetett. A budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem bölcsészkarának 1981

2 „Geller": ÁBTL, O-18826, 35–36. o.

őszi diákparlamentje után létrejött Dialógus fő célja az volt, hogy nevéhez illően párbeszédet folytasson a béke és leszerelés kérdéseiről a nyugat-európai és a szocialista országok békeaktivistáival, illetve a hazai intézményekkel és szervezetekkel, a kölcsönös ellenségkép lebontása érdekében. Nyíltan, a föld felett, már amennyire lehetett. Ám a konfliktus kódolva volt: nem agitálhattak büntetlenül a fegyveres sorkatonai szolgálatot megtagadó fiatalok százainak bebörtönzése vagy a szovjet rakéták telepítése ellen – ahogy utóbbi a CPg együttes bűnlajstromában is fontos tételnek számított.[3] S hiába járt küldöttségük 1982. november 18-án Aczél Györgynél, hogy megismertessék vele a Dialógus elképzeléseit, és segítségét kérjék egy klubhelyiség megszerzéséhez, valamint a lehetőséget anyagaik kinyomtatásához és terjesztéséhez – legalizálása helyett a Dialógus tevékenységének ellehetetlenítése lett a végeredmény.

Aczél a fegyverkezés indítékainak differenciáltabb átgondolására hívta fel a fiatalok figyelmét: arra, hogy a nyugati oldalon a hadiipari komplexum anyagi érdekeltsége diktál, a szocialista oldalon a belekényszerítettség. Munkatársai pedig lekáderezték számára a Dialógust: *„Megnyilvánulásaikból teljesen nyilvánvalóvá vált, hogy az ellenzéktől való formai elhatárolódásuk csupán taktikai elem. Kifejezetten ellenségesek, politikai rendszerünkkel szembenálló emberek, akik elég okosak ahhoz, hogy ezt a szembenállást – éppen az eredményesség érdekében – árnyalt formában juttassák kifejezésre."*[4]

A független békemozgalom jelentkezése némi önkritikára sarkallta a KISZ-t. Elismerték: a fiatalokat már nem elégíti ki, ha azzal traktálják őket, hogy akkor tehetik a legtöbbet a békéért, ha becsülettel helytállnak a tanulásban és a munkában: *„A munkánkban jelentkező hiányosságoknak is tulajdonítható, hogy számos békemozgalmi kezdeményezés az ifjúsági szövetség keretein kívül keresett utat magának. Olyan csoportosulások jöttek létre, melyekben a szervezők, a résztvevők túlnyomó többségét a jószándék, a béke ügyének szolgálata veze-*

3 A CPg *CC20* (latin átírásban *SS20*) című száma a nukleáris fegyverkezés mindkét oldalát bírálta: „Szovjet atom is atom / A totalitást nem bírom / A rendőrség is zaklat engemet / USA atom is atom / Keleten és nyugaton / A hatalomért küzdenek / SS20, SS20, SS20 keleten / Szovjet atom is atom / A totalitást nem bírom / A rendőrség is zaklat engemet / USA atom is atom / Keleten és nyugaton / A hatalomért küzdenek / Neutron, neutron, neutron, nyugaton / A hatalom az hatalom / Keleten és nyugaton / A hajsza mindenütt egyre megy / SS20, neutron, SS20, neutron." Megjelent a CPg archív felvételeit tartalmazó, *„Mindent megeszünk"* című kazettáján (1993, Trottel Records).

4 Az MTA kézirattárában több dokumentum is foglalkozik a magyarországi független békemozgalommal: egy feljegyzés Aczél György és a Dialógus aktivistáinak megbeszéléséről; egy jelentés a Dialógus által Budapestre hívott két békeaktivista, az angol Mary Kaldor és a holland Jan Faber 1982. november 22–26. közötti programjáról, ezen belül egy emlékeztető a Rakpart-klubban rendezett nyilvános pódiumvitáról; egy feljegyzés az 1982. december 17-re tervezett John Lennon-békemenetről, illetve ennek előzményeként a középiskolások alapította ANC (Anti Nuclear Campaign) nevű szerveződésről, melyet az OBT-vel ápolt kapcsolata miatt a Dialógus államilag befolyásolt szervezetnek titulált; végül a Dialógus vezetői közé tartozó Kőszegi Ferenc és Szent-Iványi István kétrészes cikkének magyar fordítása, mely eredetileg a *New Society* című angol szociológiai hetilapban jelent meg: MS – 6038 / 77-82. 1982. december 17., a Lennon-békemenet napja beleesett a Budapest Sportcsarnok december 14–18-i Beatles-hetébe, amelynek figyelemmel kísérése „Dejkó" feladata volt: ÁBTL, M-41158, 29–30. o. A témáról Haraszti Miklós írt átfogó cikket: Dialógus – kétéves a független békemozgalom. *Beszélő*, 9. szám, 1984. február; újra megjelent a lap összkiadásában: 1992, AB-Beszélő, I. köt. 512–518. o.

ti, nézeteiket azonban a történelmi tapasztalatok és a politikai, katonapolitikai ismeretek hiánya jellemzi. [...] Ugyanakkor e csoportok egyes képviselőinek nézeteiben megjelenik a burkolt szovjetellenesség, a nagyhatalmak azonos felelősségét hirdető felfogás, a szövetségi kapcsolataink megkérdőjelezése, hazánk egyoldalú leszerelésének kérdése."[5]

Nem feladata ennek a kötetnek, hogy teljes mélységében feltárja a független magyarországi békemozgalom, valamint az ellene hozott állambiztonsági intézkedések történetét, de a zenei világhoz kapcsolódó papírokból is egyértelműen látszik, hogy komolyan vették ezt a dolgot. A Kontroll Csoportról és Dinnyés Józsefről is jelentő „László Péter" fn. tmb. például már legelső jelentését is a Dialógusról adta 1983 márciusában, s ettől kezdve folyamatosan hozta róluk a híreket: belső vitáikról, programjaikról, az ellenük hozott rendőrségi intézkedések hatásáról. 1983 júliusában jelentette, hogy a Dialógus egyik vezetőjétől, László Jánostól azt hallotta,

> ...hogy a Béke Dialóg Stúdió tevékenysége gyakorlatilag megszűnt. Elmondta, hogy a Dialóg vezetőivel beszéltek civil nyomozók és felszólították őket, hogy hagyjanak fel a békecsoportjukban való cselekedeteikkel. Tudomása szerint ilyen figyelmeztető beszélgetést Kőszegi Ferenccel, Ruzsa Ferenccel, Kassai Melindával és Erdélyi Csabával is folytattak.[6]

1983 őszén ugyancsak „László Péter" szállította az információt arról, hogy a békeharc romantikus izgalmára rákapott középiskolás fiatalok egy része a VIII. kerületi KISZ égisze alatt szervezett John Lennon Békeklubban akarja folytatni azt, amit Dialógus címkével már nem lehetett. A jogfolytonosságot egy krumpliból faragott Dialógus-embléma papírcsíkokra nyomtatásával jelezték 1983 októberében:

> Operatív szempontból fontos momentum, hogy a tmb. résztvett a röpcédulakészítés első fázisában. Javaslom, hogy a központi szerveknek hívjuk fel a figyelmét, és kérjük, hogy nyílt intézkedésük előtt – hírforrásunk védelme érdekében – velünk konzultáljanak.[...]
> Gábor Tamás r. szds.[7]

5 A KISZ KB KB/4 – 1983/2. (V. 25.) sz. határozata a fiatalok körében folytatott békemozgalmi munka további feladatairól: Politikatörténeti Intézet: 289. f. / 16. cs. / 66. őe.

6 „László Péter": ÁBTL, M-40934, 27–28. o. A később részletezendő szombathelyi akció során, K-ellenőrzés útján elfogott egyik levél ugyancsak a beidézésekről, kihallgatásokról, a Dialógus nyári táborozásának megzavarásáról, külföldi vendégeik kitoloncolásáról szólt, szintén 1983 júliusában: *„Úgy tűnik, megkezdődött a Dialógus felszámolása."* („Geller: ÁBTL, O-18826, 100–101. o.)

7 „László Péter": ÁBTL, M-40934, 39–41. o.

„Pacifista" fedőnéven bizalmas nyomozás folyt a Dialógus ellen. Ezt a „Frederich" fn. tmb. M-dossziéja is bizonyítja, aki bejáratos volt a demokratikus ellenzék több alakjához, a SZETA és az Inconnu tagjaihoz – a legszebb, hogy a BM a „Szüret" fn. kombinációs tervnek megfelelően egy alkalommal éppen vele küldetett nyomdai papírt az ABC Kiadó élén szamizdatokat készítő Nagy Jenőnek.[8] „Frederich" 1985-ben az Inconnu galériájában állította ki azokat a fotóit, melyek egy részét saját nevén, Vörös Zsigmondként megjelentette a *Mozgó Világ* 1985. 1. számában. MSZMP-tag volt, 35 éves korában, 1983-ban hazafias alapon szervezte be Nagy István főhadnagy. Öt évvel később megtagadta a hazatérést Ausztriából.[9] 1984 januárjában beszámolt egy házibuliról, ahol többek között Dialógus-vezetők is szórakoztak.[10]

Egészen bizonyos, hogy „László Péter" és „Frederich" csekély kisebbséget alkot azoknak a titkos megbízottaknak és ügynököknek a sorában, akik a Dialógus aktivistáiról Budapesten jelentettek – lehet tippelni, hányan voltak, ha csak a mozgalom egyik oldalága lenyesegetéséhez hét szombathelyi tmb. szolgálatait vették igénybe.

Mindez pedig úgy kerül ebbe a könyvbe, hogy a szombathelyi Dialógus-csoport erős szálakkal kötődött a zenéhez, a szombathelyi amatőr és a nevesebb budapesti zenekarokhoz. Az eredetileg Tóth Péter ellen indított bizalmas nyomozás hamarosan felszínre hozta, hogy nem igazán ő az emberük. Személyisége nem tette alkalmassá a Dialógus szombathelyi csoportjának megszervezésére, két főiskolás társa, Horváth Szilárd és Tajta Gábor viszont lelkesen belevetette magát – ezért 1983 szeptemberében az ő személyükre is kiterjesztették a bizalmas nyomozást, a Személyi dossziét pedig Csoport dossziévá minősítették át.

„Kolos" 1983 márciusában jelentette, hogy Tajta és Horváth közös albérletben lakik a Zsiray utcában, ahol ZSUK néven klubot hoztak létre, áprilisban Horváthot jellemezvén kiemelte, hogy az új hullámos zenét kedveli, sőt – szerinte – a Dialógushoz is ez az érdeklődés vezette.[11] Ugyancsak áprilisban „Kálmán" ezt azzal egészítette ki, hogy a ZSUK tulajdonképp egy nagyméretű pince. Április 1-jén három helyi, szinte kizárólag középiskolások alkotta zenekar, a Madam, a Chemotox és a Lex adott itt koncertet 35–40 fő előtt:

> A helyhez képest elég sokan voltak. [...] Egyébként aránylag normálisan viselkedett mindenki, nem volt semmi probléma.[12]

8 „Frederich": ÁBTL, M-41752, 188–189. o.

9 „Frederich" 6-os kartonjának fölső száma 0173-632-4.

10 „Frederich": ÁBTL, M-41752, 79–84. o.

11 „Geller": ÁBTL, O-18826, 53–54. és 67. o.

12 Uo. 61. o.

Április 14-i jelentésében „Kálmán" felsorolta a zenekarok tagságát, s hogy ki melyik iskolába jár, majd májusban, miután jelen volt a Chemotox egyik próbáján, ahol a Navis együttes tagjaival beszélgettek, ezt is továbbadta – hogy mennyire nem hiába, az kiolvasható a Bődi Ferdinánd alezredes és Fukcius Lajos főhadnagy által készített, május 9-i kombinációs tervből:

Jelentem, hogy a „GELLER" fn. bizalmas nyomozás során ellenőrzött adatunk keletkezett arra vonatkozóan, hogy a Szombathely Zsiray u. 1. szám alatt „ZSUK" néven – Zsiray Utcai Klub – főiskolás hallgatók által létrehozott klub működik.
A klub kialakítását Tajta Gábor és Horváth Szilárd főiskolai hallgatók irányították és szervezték meg, jelenleg „programjának" összeállítását is ők végzik.
Személyükről megállapítottuk, hogy a Tanárképző Főiskolán ők irányítják a Dialógus Csoport szervezését.
Tajta 1983. április 14–17. között részt vett a Dialógus visegrádi „konferenciáján", ahol beszámolt a szombathelyi csoport tevékenységéről.
Horváth Szilárd április végén Keszthelyen pápai középiskolásokat agitált a Dialógusban való részvételre, jelvényeket osztott szét közöttük. Tevékenységével hozzájárult ahhoz, hogy a pápai középiskolások május 9-re béke-tüntetést terveznek.
Horváth Szilárdról megállapítottuk, hogy középiskolás korában a „keszthelyi csövesek" egyik vezető egyénisége volt. Rajongója az ún. kemény rock irányzatnak. Kapcsolatot tart a szombathelyi rock zenekarokkal, köztük a Cemotox [így – Sz. T.] együttessel.
A Cemotox Együttes 1982-ben került látókörünkbe. Hálózati úton tudomásunkra jutott, hogy az akkori próbatermükben közönség jelenlétében Pravda újságot téptek szét és a színpadon szétszórták. Az együttes 1983 február végétől a Zsiray Utcai Klubban tartja próbáit. Ezt részükre Tajta Gábor és Horváth Szilárd tette lehetővé. 1983. április 1-én a CEMOTOX a MEDEM és LEX elnevezésű együttesekkel közösen koncertet adott a ZSUK-ban, ahol 15–20 Ft-os belépőket szedtek.
A Cemotox együttes tagjai a Kanizsai D. Gimnázium 2/D. osztályos tanulói. Név szerint Eöri Csaba, Benke Zoltán, Takács Péter. Az előadott számok saját szerzeményeik. Ezek szövege esetenként nihilizmust, kiábrándultságot tükröz, a „fiatalság lázadását" fejezi ki. Egyik daluk refrénjének a szövege így hangzik:

„Felrobbantjuk a Margit-hidat."
Egy beszélgetés alkalmával arra a kérdésre, hogy miért ilyen zenét játszanak, illetve ilyen szövegeket írnak, kifejtették, hogy a „fiatalság mindig azon fáradozott, hogy lázadjon valami ellen, ők ezt a támpontot – amibe beleköthetnek – az országok által követett politikai irányvonalban látják", majd hozzátették: „a fiatalság ebben a társadalomban nem bontakozhat ki úgy, ahogy szeretne, mert mindig irányítani akarják őket."
Tajta Gábor ideiglenes lakása a Zsiray u. 1. szám alatt van, itt tartózkodik rendszeresen Horváth Szilárd is. A Cemotox Együttessel meglevő jó kapcsolatuk, továbbá az a körülmény, hogy ők biztosítanak próba és fellépési lehetőséget a zenekarnak, alkalmat teremt számukra a zenekar tagjainak – továbbá rajongóinak, akiknek többsége szintén a Kanizsai D. Gimnázium tanulója – politikai befolyásolására, esetleg a Dialógus Csoport tevékenységébe történő bevonásukra, illetve ilyen középiskolás csoport létrehozására, irányítására.
A középiskolás fiatalok leválasztása, ezzel Tajtáék elszigetelése érdekében

j a v a s l o m

a Kanizsai D. Gimnázium igazgatójának a fentiekről való tájékoztatását a konspirációs szabályok betartása mellett. Egyben kérjük, hogy a zenekar tagjaival folytasson figyelmeztető, nevelő jellegű beszélgetést, melyre alapot ad az a körülmény, hogy a zenekar engedély nélküli rendezvényt szervezett, és ezen belépődíjat szedett.
Egyben javasoljuk részére, hogy a zenekarnak lehetőség esetén biztosítson próbatermet.
A fenti intézkedés eredményességének lemérése érdekében „Kálmán" és „Sebestyén" fn. TMB-ket eligazítjuk.
Amennyiben a figyelmeztető beszélgetés nem vezetne eredményre, új intézkedések megtételére teszünk javaslatot.[13]

Két nappal a kombinációs terv elkészítése után mutatkozott be a Dialógus Szombathelyen: a főiskola KISZ-vezetése az intézmény szakmai és pártvezetésével,

13 Uo. 76–77. o.

valamint a megyei pártbizottsággal egyeztetve, hosszas huzavona után hozzájárult ahhoz, hogy a Dialógus négy budapesti vezetője részt vegyen egy nyilvános beszélgetésen. A főiskolai KISZ-titkár arról is tájékoztatta az állambiztonsági szervet, hogy Ruzsa Ferencék csak azzal a feltétellel ülhetnek ki a pódiumra, ha a program előtt elismerik hazánk alkotmányát és szövetségi politikáját. Az estről beszámoló tmb.-k nagyjából egybehangzóan állították, hogy a Dialógus vezetői nem tettek túl jó benyomást a hallgatókra. (A megbízható KISZ-esek és oktatók alaposan fölkészültek a független békemozgalmak értelmének és lehetőségeinek a megkérdőjelezésére; később az intézmény vezetősége nem engedélyezett egy békeplakát-kiállítást, nehogy a Dialógus ily módon is propagálhassa magát a főiskolán.)

Tíz nappal a középiskolás zenészek leválasztását célzó kombinációs terv összeállítása után, május 19-én „Gáspár" és „Kolos" egyaránt arról tudósított, hogy a ZSUK megszűnik, bezárt. Ez persze aligha jelenthetett újdonságot az elhárításnak, hiszen május 17-én pontosan ezt elérendő keresték fel a ház tulajdonosát, és közölték vele,

> hogy a házában kialakított pinceklubban engedély nélküli műsorokat szerveznek, ezeken belépődíjat szednek. Már több bejelentés érkezett a rendőrségre, hogy a klubba járók magatartásukkal, illetve a zenekarok hangos játékukkal zavarják a környék lakóinak nyugalmát. Rendőri intézkedésre ezideig „közbenjárásunkra", személyére való tekintettel nem került sor.[14]

Hamarosan meg is oldódott a probléma, a tulaj a vizsgaidőszak végével felmondott albérlőinek, mondván, a lánya férjhez megy, ő költözik majd a lakásba, a gimnazista zenészekkel pedig igazgatójuk nevelő célzattal elbeszélgetett, intőt is kaptak persze. Ez eddig viszonylag egyszerűen ment. Az intézkedés hatásáról megbizonyosodhattak az állambiztonságiak abból a júliusban elfogott levélből is, melyben a ZSUK-ban fellépett egyik zenekar tagjai Sebők Jánosnak, az új hullámos törekvésekkel szimpatizáló újságírónak számoltak be az eseményekről:

> Nem tudjuk, hallottál-e arról, hogy Szombathelyen az utóbbi időben komoly underground-mozgalom kezdett kibontakozni, amelyben e sorok írói is tevékenyen részt vettek. Három társulat, a MADAM, CHEMOTOX és a SELEJT koncertezett rendszeresen egy ház pincéjében, amelyet az itteni főiskolások béreltek.
> Májusban már volt rendszeres, állandó közönségünk. A főiskola diáknapján közösen játszottunk az Európa Kiadóval, majd a szintén budapesti TRESOR-ral. Az egész mozgalom igazi lelke Szilárd, aki a főiskolán másodéves. Ő hívta le a pesti csapatokat is. Aztán minden „Befuccsolt": feljelentettek minket a zaj miatt (nem emlékszünk, hogy 10 után játszottunk volna, a feljelentők állítólag nem is szomszédok voltak). Eredmény: csőd. A főiskolásokat kilakoltatták a házból, minket is „kiebrudaltak", Szilárd kétségbeesésében ki akart maradni a főiskoláról, a CHEMOTOX-ot el akarták – szövegei miatt – távolítani gimnáziumunkból, de azt az iskola vezetősége és osztályfőnökük, Holdosi József (ismert író) megakadályozta.
> Ilyen szomorú véget ért Szombathelyen az underground. Szegeden is, de ez nem ide tartozik.[15]

A ZSUK lelakatolása azonban még korántsem jelentette a Dialógus elleni szombathelyi akció lezárultát. Megtudták, hogy az 1983–84-es tanévre új, háromszobás albérletet vett ki Tajta, Horváth és egy harmadik társuk, illetve a három fiú három barátnője. A nyomozók feltételezték, hogy a lakás számukra érdekes anyagokat rejthet, ezért 1983 októberében javaslat és terv született *„titkos lakrészkutatás lefolytatására"*. Kapóra jött nekik, hogy a célszemélyek szállásadója a „Sirály" fedőnevű egykori informátor volt, akit most reaktiváltak, és bevontak az akcióba. Végül a karácsonyi szünet idején hajtották végre a házkutatást: „Sirály" a redőny leeresztésével jelezte, tiszta a terep, akadályozó körülmény, probléma nem merült fel (igaz, korábban a 3/e rendszabályt, vagyis a szobalehallgatást nem sikerült megvalósítaniuk), lefotóztak címlistákat, cikkeket és egy kézzel írt felhívástervezetet, amely atomfegyvermentes övezetté nyilvánítja az albérletet.

Nem sokkal ezután, 1984 januárjában történt, hogy Budapesten a 12-es buszon egy civil ruhás leszedette a Dialógus-jelvényt Tóth Péter kabátjáról. Ez alkalmat adott arra, hogy beidézzék, és elszámoltassák a Dialógushoz fűződő kapcsolatairól. A február 2-i meghallgatásáról készült jelentés szerint igyekezett minél kevesebbet elárulni, nem mondott felhasználható adatokat, *„operatív célra történő felhasználásra"* – magyarul beszervezésre – alkalmatlannak találták. Belügyminisztériumi utasításra figyelmeztető, nevelő jellegű beszélgetést folytattak Tajta Gáborral is, aki – a beszélgetésen jelen lévő édesapja füle hallatára – büszkén vállalta, hogy részt vett a Dialógus munkájában.

14 Uo. 86–87. o.

15 Uo. 260–273. o. Egy másik levélben, amelyet 1983 májusában fogtak el, Tajta Gábor azt írta Ruzsa Ferencnek, hogy egy Kontroll Csoport-koncerten jó pár Dialógus-taggal találkozott, akiktől több kérdésről is eltérő információkat hallott, tájékoztatást kérne, mi a helyzet. 1983 novemberében a budapesti állambiztonsági szervek arról tájékoztatták szombathelyi kollégáikat, hogy Tajta Gábor telefonon felkereste a fővárosban bizalmas nyomozás alatt álló Grandpierre Attilát, mert együttesét, a Vágtázó Halottkémeket meg akarta hívni egy szombathelyi fellépésre (160. o.) – *„A fellépést hivatalos kapcsolat segítségével megakadályoztuk"* (217. o.).

1984 tavaszán Horváth Szilárd zenekart alapított – Bende Zsuzsa énekelt benne, aki pár év múlva a jószerivel elfeledett Johann Sebastian Plankton, a Rés, majd 1989–90 rövid életű, de annál ütősebb zenekara, az Új Nem mikrofonjánál kötött ki –, de ez itt mellékszál. Történetünk szempontjából inkább annak van jelentősége, hogy 1984. május 31-én *„leplezett házkutatás"*-ra szálltak ki Horváth Szilárd albérletébe, ahol éppen a Chemotox együttes próbált.

A házkutatás során birtokunkba került egy dalszövegük, amelyben a következő részek vannak:
„Egy ember addig ember, míg elvei vannak,
Egy elvtárs addig elvtárs, míg jóban, rosszban szesztárs."
„Egy társadalom addig él, míg egy másik meg nem dönti,
Hogy a béke is csak addig az, míg a... meg nem eszi."
„Most mondjátok meg tömegek,
megérte a szervezkedéstek,
1 vörös zászló vörös színe kifakult a hipóban,
És ha lehetne kapni piros festéket,
Ki kenné be még egyszer véresre a fakultat,
Nem kenné be senki, nehogy vörös legyen az a dolgos keze."
1984. június 12-én tudomásunkra jutott, hogy a zenekar június 13-án koncertet akart adni a Szombathely, Juhász Gyula utcai borozóban. A belépődíj 10.- Ft. Mivel a zenekar működési és iskolai engedéllyel nem rendelkezett és dalaik szövege, politikai kérdésekben való megnyilatkozásaik, valamint a „Geller" fn. bizalmas nyomozás célszemélyeihez való kapcsolatuk miatt már látókörünkben álltak, tájékoztattuk a Kanizsai Dorottya Gimnázium igazgató helyettesét a tervezett koncertről és kértük, hasson oda, hogy erre ne kerüljön sor.
Június 13-án felkerestük a borozó vezetőjét és felhívtuk a figyelmét arra, hogy milyen következményei lehetnek a zenekar szabálytalan körülmények között megtartott szereplésének.
A meghirdetett időben mintegy 100–150 fő fiatal jelent meg a helyszínen, a koncertre azonban nem került sor.
[...] megállapításunk szerint a fiatalok kapcsolatba kerültek a „Dialógus-békemozgalom" szombathelyi főiskolás tagjaival, akiknek befolyása alatt állnak. Véleményünk szerint ennek a hatásnak tudható be az, hogy dalaik szövege esetenként politikai szempontból is kifogásolható, illetve beszélgetések alkalmával társadalom ellenes kijelentéseket tettek.

Életkorukra, körülményeikre való tekintettel ezideig adminisztratív intézkedést velük szemben nem tartottunk szükségesnek, azonban úgy látjuk, amennyiben magatartásukban változás nem következik be, illetve továbbra is kapcsolatban maradnak a Dialógus tagjaival, akik között már olyan személy is van, aki ellenzéki beállítottságú – azok hatására esetlegesen bűncselekményeket követhetnek el.[16]

Az ügy lefolyásáról és lezárásáról a Vas Megyei Rendőr-főkapitányság állambiztonsági szervének illetékesei 1984 novemberében tájékoztatták Harangozó Szilveszter vezérőrnagyot, a BM III. főcsoportfőnök I. helyettesét. Összefoglalták, mi mindent állapítottak meg a bizalmas nyomozás során alkalmazott operatív erők, eszközök és módszerek – hálózati személyek, K-ellenőrzés, titkos és leplezett kutatás, környezettanulmányok, központi és társszervekkel való együttműködés, operatív meghallgatások, nevelő jellegű beszélgetés, kombinációk, hivatalos és társadalmi kapcsolatok – felhasználásával.

A bizalmas nyomozás intézkedési tervében meghatározott feladatok végrehajtása során megállapítottuk, hogy a célszemélyeknek a „Dialógus" érdekében kifejtett tevékenysége ez év márciusától fokozatosan visszaszorult, illetve megszűnt.
Ez több okra vezethető vissza. A „Dialógus" országos felszámolásával megszűnt számukra az eszmei, gyakorlati irányítás, támogatás. Nézeteik, elképzeléseik a főiskola hallgatói előtt illuzórikusak, nevetségesek voltak, így bázist nem tudtak maguknak kialakítani. Eredményesek voltak megelőző, akadályozó, korlátozó, illetve figyelmeztető, nevelő jellegű intézkedéseink.[17]

Sikerült hát megszakítani a Dialógust Szombathelyen is, és – a szintén rovarirtó szerről elnevezett Gesaroltól eltérően, melynek tíz évvel korábban csak nevet kellett változtatnia, hogy aztán P. Mobilként örök életűvé váljék – eltűnt a magyar popzene színteréről a Chemotox.

Még mielőtt igazából odakerülhetett volna.

TAJTA GÁBOR:
„A Chemotox nagyon szimpatikus szombathelyi gimnazistákból állt. Zeneileg nem voltak túl képzettek, viszont nagyon lelkesek voltak. A fontosabb együt-

16 „Geller: ÁBTL, O-18826, 248–250. o.
17 Uo. 279–283. o.

tesek Pesten működtek, de a gondolatviláguk visszacsengett abban, amit ezek a középiskolások megragadó egyszerűséggel képviseltek. Segíteni akartunk nekik azzal, hogy a Zsiray utcai klubban próbalehetőséget biztosítottunk számukra.

Talán kicsit naivak voltunk, nem állt bennünk össze a kép. Nem gondoltuk, hogy összefüggés lehet a ZSUK bezárása és a Dialógus között. Nagyon lelkesen csináltuk az albérleti pinceklubot, farsangot tartottunk, voltak zenei rendezvények, sokáig meg se fordult a fejünkben, hogy ez bárkinek útjában lehet. A főiskolai kulturális élet csak a KISZ égiszén belül működhetett, minden programhoz KISZ-engedély kellett. Ezért, fondorlatos módon, megpróbáltuk legalizálni a ZSUK-ot úgy, hogy csinálunk egy KISZ-alapszervezetet, aminek ez lenne a klubja. De ezzel fölmerült a horizontális-vertikális szerveződés problémája, és mivel csak egy-egy tanulmányi csoport alkothatott alapszervezetet, nem engedélyezték – persze mi sem akartuk olyan nagyon. Nem voltunk KISZ-tagok, de ennek érdekében beléptünk volna.

Közszájon terjengett akkoriban a főiskolán, hogy bekerültek beépített emberek is, akik szemmel tartanak minket. Baráti, kocsmai beszélgetésben akadtak is olyanok, akik kibuktak saját magukon, és elmondták, hogy nekik bizony jelenteniük kell, és a jelenlétükben, ha lehet, ne beszéljünk mindenről. A közvetlen környezetünkben is előfordult ilyen, de az általunk kevésbé kedveltek között is, akiknek a jelenléte mindig zavaró tényezőként hatott.

Mi nagyon nyitottan beszélgettünk a bennünket foglalkoztató kérdésekről, így a Dialógus gondolatvilágáról is, amiről fokozatosan kiderült, hogy egyre több embert érdekel, nemcsak a szűkebb baráti körünket. Akkoriban telepítették az SS20 nevű szovjet rakétarendszert, ami komoly fenyegetettséget jelentett a Nyugatra, de váltig tagadták, hogy ilyen lenne Magyarországon. Erre azt találtuk ki, hogy a főiskolások úgy tehetnének ez ügyben valamit, ha kijelentik: náluk otthon nincs ilyen, se a nagyszobában, se az előszobában. Csináltunk egy Szombathely-térképet, és aláírásokat gyűjtöttünk, hogy ki mindenkinél nincs otthon SS20-as rakéta – ha így lefedjük az egész várost, akkor az azt jelenti, hogy Szombathely atomfegyvermentes. Ez persze játék volt, de lényegében azt a célt szolgálta, hogy lehessen komolyan is beszélgetni magáról a problémáról.

Nem vettük észre, hogy házkutatást tartottak nálunk. Nem tudom, talán azzal fogták meg a házi bácsit, hogy nem teljesen szabályosan adta ki albérletbe a lakását. Utólag olvastam döbbenten, hogy december 24-én, amikor mi boldog karácsonyt ültünk a családunkkal, akkor volt lehetőségük arra, hogy alaposan átkutassák az albérletünket, és lefotózzák a holmijainkat. Az se tűnt fel, hogy a leveleimet ellenőrzik, dokumentálják, mert megérkeztek. De azt, hogy ezek közül jó pár meg is maradt, igazából annak köszönhetem, hogy annak idején felbontották, és most, húsz évvel később megkaptam őket másolatban.

Hihetetlen, mennyi energiájuk jutott a legapróbb részletek felgöngyölítésére. És mennyi mindent próbáltak megtenni, hogy bizonyos dolgokat megakadályozzanak. Azt kell mondjam, eredményesek voltak. Meg tudták akadályozni, hogy a téli népművelési gyakorlat keretében, Esztergomban megcsináljunk egy közvélemény-kutatást. Valóban nem sikerült a főiskolai újságban megjelentetnünk bizonyos cikkeket. Bezáratták a klubot. Amikor egy évet halasztottam a főiskolán, meg akarták akadályozni, hogy elmehessek dolgozni egy kulturális rendezvényszervező kisszövetkezethez és a nyugat-magyarországi területen tevékenykedjek, de ez végül nem sikerült nekik. Beidéztek egy rendőrségi meghallgatásra Szombathelyen. Tanácstalan voltam. Letettem a vizsgáimat, és úgy döntöttem, hogy minden szempontból jót fog tenni, ha most kihagyok egy évet. Nem fenyegetőztek, de a meghallgatáson egyértelműen kiderült, hogy mindenről tudnak. Utólag azt gondolom, az volt a céljuk, hogy ezt tudatosítsák bennem. Most tudtam meg, hogy nyáron megfigyelték azt a családi házat is Balatonalmádiban, ahol sarukat készítettünk eladási célból. Följegyezték az előtte parkoló kocsik rendszámát. Mégis, az – idézőjelben mondom – »ellenállói tevékenységünk« egyik fontos mozzanatáról nem tudtak: az éjszakai röplapozásról a *Mozgó Világ* támogatására, miután leváltották a főszerkesztőjét. Pedig rendőrautó is követett, aztán – mint egy kalandfilmben – ketten kétfelé futottunk, és nem kaptak el. Másnap mindenki kérdezgette a főiskolán, hogy mi voltunk-e.[18]

Tudtuk, hogy figyelnek, előfordult, hogy megsétáltattunk a városban valakit, akiről észrevettük, hogy követ, de naivak voltunk, és igazából nem hittük el, hogy annyira fontosak lennénk, hogy a mi tevékenységünket ilyen mértékben megfigyeljék. Eszembe se jutott, hogy rendszerellenes dolgot teszünk, főleg a pesti ellenzékiek tevékenységével összevetve – persze a rendszer szempontjából megértem: már az is ellenzékiségnek számított, hogy szabadon gondolkodtunk, és ki is mondtuk a gondolatainkat. De nem vettük komolyan, röhögtünk az egészen, talán mert nem szembesültünk azzal, hogy ez ennyire súlyos. Az az érzésem, hogy a rendszer működtetéséhez szükségesnek érezték bizonyos dolgok felnagyítását, szerintem a mi ügyünk is ilyen volt."[19]

Vasi–budapesti–veszprémi–komáromi–zalai csapatmunkával hajtották végre Dialógus-elhárító szombathelyi akciójukat a szervek. Akárcsak a *Közellenségek* című, következő fejezet, ez is mutatja, hogy természetesen Szegedtől Veszprémen át Győrig és vissza, Nyíregyházáig, az ország minden tájékára kiterjedt az állambiztonsági szolgálat tevékenysége. Magától értetődő módon, akárcsak a fővárosban, vidéken is ugyanazon parancsok szerint végezték a munkát, kiemelt figyelmet fordítva az ifjúsági és kulturális vonalra. Ugyanúgy folyt a hálózatépítés, ugyanúgy igyekeztek felmérni és megszakítani az ellenzéki-ellenséges jellegű tevékenységeket.

---

18 Valójában rájuk gyanakodtak, szerepel is a rendőrjárőr jelentésében, hogy a Zsiray utcába befordulván tűnt el a szemük elől a két röplapragasztó fiatal, de nem tudták bizonyítani. A Budapestet és Zalaegerszeget is érintő röplapozás után szoros K-ellenőrzést vezettek be a szombathelyi főiskolára, illetve annak két kollégiumába érkező és onnan kimenő levelekre. Maga a röplap is bekerült a szombathelyi Dialógusról vezetett dossziéba: „TILTAKOZZ!! A Mozgó Világ főszerkesztőjének lemondatása és az új szerkesztőség kinevezése ellen. BOJKOTTÁLD!! Az új Mozgót! Ne küldj cikket, ne vásárold a lapot! SZÓLALJ FEL!! Nyilvános fórumokon (diákparlamenten, párt- és KISZ-gyűléseken) a kulturális életbe történő adminisztratív beavatkozások ellen!" („Geller": ÁBTL, O-18826, 164–166. o.)

19 A ma pedagógusként dolgozó Tajta Gáborral 2005. február 18-án készült az interjú.

Amihez persze az adatgyűjtés szolgáltatta az alapot. Mindazokról, akik a városban vagy környékén éltek és azokról is, akik csak alkalomszerűen merészelték betenni a lábukat.

Jellemző az a néhány epizód, ahogy a frissiben beszervezett, „Lakatos" fn. tmb. számolt be a „Csavargók" fn. előzetes ellenőrzéshez kapcsolódva az 1976. decemberi Nagykanizsai Jazz Hétvége eseményeiről – pontosabban a fővárosból Nagykanizsára utazás kalandjairól:

> Először Keszthelyre mentünk, ahol az érkezés után rögtön igazoltattak, majd a kapitányságra szállítottak. Ellenőrizték adatainkat és állításunkat, miszerint Pellek László nagyszüleihez jöttünk, aki a városban lakik. Szombaton reggel kiengedtek a rendőrségről, felkerestük a nagyszülőket, utána indultunk Nagykanizsára, vonattal.
> Nagykanizsán, a vonatról való leszállás után az állomáson igazoltattak, és bevittek egy helyiségbe, ahol budapesti fiatalok tartózkodási helye és személye iránt érdeklődtek, név és gúnynév szerint.[20]

„Lakatos", aki 1978 júliusában feladatot kapott az ORI-fejezetben említett Kun István ellenőrzésével kapcsolatban, s ugyanaz év októberében egy alkalommal Barcs Miklósról – a későbbi Flash együttes vezetőjéről – is jelentett,[21] 1980 augusztusában, Lengyelországon keresztül disszidálva szabadult ki az állambiztonsági szolgálat kötelékéből. Mindössze 23 jelentést adott, de Bárány Károly százados ennek több mint a felét operatív értékűnek minősítette, amikor 1981-ben lezárta a tmb. M-dossziéját:

> A hálózat a Fővárosban lévő, általunk kiemelt nyilvános szórakozó helyein megjelenő, az ország különböző városaiban – Nagykanizsa, Szeged, Mohács – rendezett ifjúsági műsorait látogató, fellazító, garázda tevékenységet kifejtő személyek körében végzett ellenőrző munkát.
> Jelentései alapján több megelőző, akadályozó, korlátozó intézkedéseket foganatosítottunk [így – Sz. T.].[22]

„Lakatos" Budapestről utazgatott ide-oda, de természetesen az elhárítás bőven foglalkoztatott helyi hálózati személyeket is. Mint például Miskolcon és Ózdon a *Bárányvadászat* című fejezetben többször idézett „Vizi József" fn. tmb.-t, akit

20 „Lakatos": ÁBTL, M-38962, 11. o.
21 Uo. 26–27. és 38–40/b o.
22 Uo. zárólap.

1978-ban vontak be ifjúságvédelmi vonalon a titkos együttműködésbe, vagy mint ugyanazon a vidéken az „Ipoly" fn. tmb.-t, akit tíz évvel azelőtt, katonai szolgálata idején, 19 éves korában szerveztek be hazafias alapon. 1969-es leszerelése után 1970-ben kizárták, majd 1972-ben a Borsod Megyei Rendőr-főkapitányság III/III. Osztálya reaktiválta. Utri Attilát kezdetben ifjúsági vonalon foglalkoztatták, majd irodalmi, közművelődési tevékenysége kibontakozásával párhuzamosan irodalmi és egyházi területre került, jelentéseket adott, mások mellett Bari Károly és Balogh Attila költőkről, illetve a metodista egyház olyan személyiségeiről, mint Iványi Gábor lelkész. Mindez korántsem érdektelen, de e könyv témája szempontjából fontosabb „Ipoly" munkásságának korai szakasza, amikor a városban működő ifjúsági klubokról, közönségükről, a helyi zenekarokról írt. Alábbi, 1972-es jelentésében felbukkan a majdani Edda egyik kulcsfigurája, Slamovits István gitáros is:

> Feladatom volt átfogó képet adni a városban működő ifjúsági, u.n. Disc Jockey klubbokról [így – Sz. T.] és az ezeken fellelhető esetleges helytelen véleményeket hangoztató elemekről. Ezen belül mélyebben megvizsgálni a diósgyőri vár közönségét.
> Az első az Otthon Étteremben működő (minden kedden) Disc Jockey klub. [...] Első benyomásom, hogy kb. 80%-át nem kötötte le a műsor, szerintem a színvonala miatt.
> A Disc Jockeyvel nem beszéltem, mert megtudtam a társaságtól, hogy kölcsönkért régi lemezeket (slágereket) adaptál. Olyan bárki-hozzájuthat-külföldi-zenét.
> A társaság – az egész – küzdelemben állt a táncoló lányokért, és a verekedés szinte (ezért) a levegőben lógott. Az Otthon vezetősége csak a fogyasztásra volt beállítva. Nem nagyon vette észre ezt, sajnos! [...]
> A verekedés elmaradt, amit éreztem, de jún. 26-án kitört, így tovább nem működik az Otthon Disc J. [...]
> Az LKM Ifjúsági Klub szabadtéri műsorán kb. 20 hallgató volt és szeszesitalt nem szolgáltak ki. Nem életképes.
> A belső klub munkáját a szesz, a billiárd és a TV határozza meg és újból a régi törzstagokat láttam ott. [...]
> Diósgyőri Vár.
> [...] 1972. jún. 30. MINI FESZTIVÁL. GROGS, MOZAIK, LUW, GRIFF. A közönség a rajongókból tevődött össze. Az elégedetlenségük arra irányult, hogy a LUW nyerte a 4000 Ft-os fődíjat, pedig gyengén játszott. De azért kapta, mert ezt a „Molnár Béla" Ifjúsági Ház ajánlotta fel és a LUW ott játszik. A másik tapasztalt elégedetlenség a 15 Ft-os belépőn történt. (Hangok a tömegből.)

Kertész István lemeztulajdonos – a második legnagyobb a városban. A Grogs támogatója, ún. menedzsere. Közömbösség jellemző a magatartására, így nyilatkozott. – Nem igazságos, de majd megmutatjuk nekik. A többiek bólogatva helyeseltek. Bemutatta a zenekart, én kérdeztem a céljaik felől.
Slamovics (szólógitáros – új tag a LUW-ból személyi ellentét miatt). A város közönségét meghódítani, ennél jobb muzsikát csinálni. És egy klubot, ahová az emberek azért jöjjenek, hogy kapjanak is valamit. Hasonló célokkal indult Bp-en a Syrius és azóta ki is tartanak emellett.
Ezidő alatt odatömörültek egy páran és beszélgetésük a város kultúrájáról szólt.
Kertész: volt egy jó klub ebbe [így – Sz. T.] a városban, a P. B. C. (Progresszív Beat Klub, 71 szeptemberében zárt be az LKM ifjúsági házban.) Egy olyan kellene. (Ő volt ott a Disc Jockey.)
Az igazság az, hogy semmi nincs ebben a városban azóta, de le van... Pedig vannak lehetőségek (Szász Pál).
Vannak a fenét, azt várják, hogy bizonyítsunk, de lehetőség az nincs, ahol teret biztosítanának (Kertész).
Csak ilyen 15.- Ft-os bulik, hát kell ez nekünk? Csak azért vagyok itt, mert nem megyek a kocsmába, meg az Annába (egy lány).
Kérdésemre, hogy hol próbálták, meglepetésemre sok helyet soroltak fel (Kossuth Műv. Ház, SZOT, Gárdonyiban van, de az sem tetszik nekik, Ady). Támogatást hiányolnak és unalmat éreznek.
Köztük vagyok már és mélyebben, és konkrétabban próbálom felmérni ezt a helyzetet, mert elgondolkodtat. [...]
Eddigi utamon két ifjúsági csoportot mértem fel, egy képzett és elzárkózó, a közömbösség határáig (Grogs) és egy elvtelen és illúziókba kapaszkodó ifjúságot (Otthon, LKM).
Miskolc, 1972, július 1.
„Ipoly" [23]

23 „Ipoly": ÁBTL, M-42089, 19–28. o. A jelentés kéziratának első lapján június 30-i, utolsó lapján július 1-jei dátum szerepel, a gépelt változat július 4-én készült. LKM = Lenin Kohászati Művek. A kézzel írott jelentésben egyes szám harmadik személyben szerepeltett Utri neve i-vel látható, az M-dosszié más oldalán pedig összevissza, hol i-vel, hol y-nal; a Kelet című irodalmi műhelyt vezető Utry Attila az y-t használta. Így írta alá *Közgyónás – volt metodista lelkészek előtt* című nyilvános levelét is, melyet az *Élet és Világosság* című felekezeti folyóirat közölt 2001 márciusában. „Ipoly" 6-os kartonjának fölső száma: 0010-489-6, alsó száma: 224263.

Ahogy „Vizi József" beszámolt a városba látogató pesti zenekarok (P. Mobil, HBB) miskolci fellépéséről, nagyjából vele egy időben Zalaegerszegen a „Tiszai Endre" fn. tmb. tette ugyanezt. A fiatalember ellen szabálysértési eljárás folyt, előzetes letartóztatásba is került – ezután szervezték be. Foglalkoztatási tervében 1979 decemberében eufemisztikusan írta róla tartótisztje, Hamar Sándor alhadnagy és annak elöljárója, Tóth István alezredes: *„műveltségének és értelmi képességének megfelelő körökben mozog. Kvalifikáltabb személyek esetében csak részfeladatok megoldására alkalmas."* Október végén azzal küldték el az Omega koncertjére, hogy ha Budapestről érkezett fiatalokat látna, tartózkodjon a közelükben, esetleg kössön ismeretséget, *„tisztázza azon személyek kilétét, akik ehhez a »slepp«-hez csatlakoznak"*, s rendbontás esetén derítse fel a vezéregyéniségeket. De nem történt semmi:

Az Omega koncerten nem láttam BP-ről érkezett fiatalok csoportját, valószínű nagy távolság miatt nem utaztak le.[24]

Az Omega után a Dinamit és a P. Mobil is járt Zalaegerszegen:

A Dinamit koncerten rendzavarás nem történt.
A nov. 28-ai P. Mobil koncerten az alábbiak történtek. Az eggyik [így, és a továbbiakban is – Sz. T.] zeneszám bekomferálásánál – mejnek címe Büdös csizma az asztalon – egy JOE becenevű zalaegerszegi lakos bekiabálta, hogy kommunista csizma. Személyéről többet nem tudok. (Kb. 19 éves, 185 cm magas barna gondorhaju közepes hosszuságu a nyak részének bal oldalán 10 Ft-os nagyságú anyajegy található.) Barátai közé tartozik [...], ők újságkihordók. A koncert elején a ruhatár előtt JOE kiabálta: Heil Hitler [...]. A mellette álló két fiatal lány rászólt, erre JOE válaszolta, hogy miért féltek, a Fürer velünk van. Mivel rendszeresen járnak Szombathelyre és Kanizsára, elképzelhető, hogy ott is balhézhatnak. [...]
Következő találkozóig igyekszem felderíteni JOE személyének kilétét, baráti körét.[25]

Akárcsak a zalaegerszegi „Tiszai Endre", a miskolci „Vizi József" is bekapcsolódott a fasiszta eszméktől megfertőzött fiatalok elleni rendőri fellépésbe, adatokkal szolgált a „Fajgyűlölők" fn. előzetes ellenőrzéshez.

24 „Tiszai Endre": ÁBTL, M-38384, 31. o. Az említett P. Mobil-szám nem sokkal a koncert után megjelent kislemezen: *Csizma az asztalon*. 1980, Hungaroton–Pepita.
25 „Tiszai Endre": ÁBTL, M-38384, 35–37. o.

Egyeseket – s mivel egyetlen ilyen ember is több a kelleténél, ezért inkább: sokakat – Hitlerhez vezetett a kommunizmus utálata. E jelenség végigkísérte a szocializmus évtizedeit Magyarországon, s természetesen megmutatkozott a politikai rendőrség és az ifjúságvédelem munkájában, fővárosban és vidéken egyaránt. Náci jelvényeket gyűjteni, horogkeresztet padba vésni, falra firkálni, bőrbe tetoválni, *Sieg Heil*lel és karlendítéssel köszönni – mindez generációról generációra öröklődik. Jelen volt ez a motívum 1965-ben a belvárosi galeri és 1969-ben a Nagyfa-galeri ügyében. Nyomoztak horogkeresztes zászló készítői után Nyíregyházán, 1971-ben.[26] Akárcsak egyes jampik és hippik a hatvanas években, vonzódott a fasiszta tanokhoz a magyar punkok, a csövesek egy része is a hetvenes évek vége felé. Állítólag „ricsések" firkáltak SS-betűket ózdi házak falára 1980-ban.[27] „Futó" jelentése szerint 1979 márciusában kitiltottak egy csoport fiatalt a zuglói Kassák Klubból, akik *Heil Hitler*rel köszöntek és antiszemita megjegyzéseket tettek.[28] 1984 decemberében „Dejkó"-nak ellenőriznie kellett azt a más forrásból származó információt, mely szerint fasiszta jellegű posztereket és kazettákat árulnak egy kis budapesti maszek boltban. Tulajdonosát „Butikos" fedőnéven tartották előzetes ellenőrzés alatt:

> A tmb. jelentette, hogy feladatának megfelelően elment a „Hanky Panky" nevű butikba, ahol 3 db plakátot és 1 db műsoros kazettát vásárolt. A butikban fasiszta jellegű vagy egyéb politikailag kifogásolható tartalmú plakátot-posztert vagy műsoros kazettát nem látott.[29]

A butikos a fasiszta cuccok árusításának vádjától ez esetben mentesült – más kérdés, hogy a tinédzser húga megajándékozásának legendájával vásároló „Dejkó" annyi pénzt költött el nála, amennyi fölött már ajándékot szoktak adni a vevőknek. Így kapta meg kalózkazettán a Sex Pistols 1977-es albumát, amivel persze a maszek boltos sajtórendészeti vétségét sikerült kiprovokálnia.

De ezúttal ez másodlagosnak számított. Ebben az időben, a nyolcvanas években már sokkal komolyabb probléma volt az, hogy a bőrfej divattá válásával, majd a rendszerváltás közeledtével a retorzióktól való félelem oldódása és a közbiztonság romlása következtében minden korábbinál látványosabban és erőszakosabban nyert teret hétköznapjaink fasizmusa.

De ez már a könyv zárófejezetének tárgya: *Kopasz agyak*.

---

26 „Zászlósok": ÁBTL, O-14083.
27 „Vizi József": ÁBTL, M-40189, 54–56. o.
28 „Futó": ÁBTL, M-40349, 20–21. o.
29 „Dejkó": ÁBTL, M-41158, 115–116. o.

A Cemotox Együttes tagjai a Kanizsai D. Gimnázium 2/D osztályos tanulói. Névszerint Előri Csaba, Benke Zoltán, Takács Péter. Az előadott számok saját szerzeményeik. Ezek szövege esetenként nihilizmust, kiábrándultságot tükröz, a " fiatalság lázadását " fejezi ki. Egyik daluk refrénjének a szövege így hangzik: " Felrobbantjuk a Margit-hidat".

Egy beszélgetés alkalmával arra a kérdésre, hogy miért ilyen zenét játszanak, illetve ilyen szövegeket írnak, kifejtették, hogy a " fiatalság mindig azon fáradozott, hogy lázadjon valami ellen, ők ezt a támpontot - amibe beleköthetnek - az országok által követett politikai irányvonalban látják ", majd hozzátették: " a fiatalság ebben a társadalomban nem bontakozhat ki úgy ahogy szeretné, mert mindig irányítani akarják őket."

Tajta Gábor ideiglenes lakása a Zalay u. 1. szám alatt van, itt tartózkodik rendszeresen Horváth Szilárd is. A Cemotox Együttessel meglevő jó kapcsolatuk, továbbá az a körülmény, hogy ők biztosítanak próba és fellépési lehetőséget a zenekarnak, alkalmat teremt számukra zenekar tagjainak - továbbá rajongóinak, akiknek többsége szintén a Kanizsai D. Gimnázium tanulója - politikai befolyásolására, esetleg a Dialógus Csoport tevékenységébe történő bevonásukra, illetve ilyen középiskolás csoport létrehozására, irányítására.

A középiskolás fiatalok elválasztása ezzel Tajtáék elszigetelése érdekében

j a v a s l o m

a Kanizsai D. Gimnázium igazgatójának a fentiekről való tájékoztatását a konspirációs szabályok betartása mellett. Egyben kérjük, hogy a zenekar tagjaival folytasson figyelmeztető, nevelő jellegű beszélgetést, melyre alapot ad az a körülmény, hogy a zenekar engedély nélküli rendezvényt szervezett és ezen belépődíjat szedett.
Egyben javasoljuk részére, hogy a zenekarnak lehetőség esetén biztosítson próbatermet.

A fenti intézkedés eredményességének lemérése érdekében "Kálmán" és "Sebestyén" fn. TMB-ket eligazítjuk.
Amennyiben a figyelmeztető beszélgetés nem vezetne eredményre, uj intézkedések megtételére teszünk javaslatot.

DF BŐDI FERDINÁND r.alezr.
Osztályvezető

FUKCIUS LAJOS r.fhdgy.

Készült: 1 pld.-ban.
Kapja: 1 pld. 25-Sz-1o27o.
Készitette: FL/Kné
Nyt.sz.: 8/339.-1983.

TÖRTÉNETI HIVATAL
0-18826

v. 10

8.

TÖRTÉNETI HIVATAL

Hol mindig kék az ég
Hol mindig zöld a fű
Hol nincsenek problémák
Ott mindenki tetü

Ha minden rossz, mi új
A jólét csendet szül
Az emberek mind némák
Ott mindenki tetü az MNK-ban

Ezért
Botrányt, botrányt akarunk!
Botrányt, botrányt akarunk!
Botrányt, botrányt akarunk!
Botrányt, botrányt akarunk!

Itt mindig kék az ég
Itt mindig zöld a fű
Itt nincsenek problémák
Itt mindenki tetü

Botrányt, botrányt akarunk!
Botrányt, botrányt akarunk!
Botrányt, botrányt akarunk!
Botrányt, botrányt akarunk!

CPg: Mindenki tetü